

2.11.2020

EOAK/2792/2020

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

SELLIN YLIASUTUS

1 KANTELU

Kantelija kertoi, että hän oli viiden ystävänsä kanssa kiinniotettuna Tikkurilan poliisiasemalla. Hän arvosteli sitä, että koronavirustilanteesta huolimatta heidät sijoitettiin seitsemäksi tunniksi samaan selliin. Kantelija arvosteli myös sitä, etteivät vartijat olleet vastanneet heidän kutsuistoihinsa.

2 SELVITYS

Asiassa antoivat selvityksensä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen rikoskomisario sekä vartijat A, B, C ja D. Poliisilaitoksen lausunnon antoi apulaispoliisipäällikkö.

Jäljennökset selvityksistä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle.

Lisäksi käytettävissäni ovat olleet kantelijan ja hänen yhtä aikaa vapautensa menettäneiden tuttaviansa kiinnioton kirjaamislomakkeet.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kantelija oli perjantaina 17.4.2020 otettu kiinni klo 14.40 ja kuljetettu Vantaan pääpoliisiaseman säilytystiloihin. Hänet oli vapautettu samana iltana klo 22.29. Samaan aikaan oli samasta asunnosta otettu kiinni seitsemän muutakin henkilöä, jotka oli myös vapautettu samoihin aikoihin kantelijan kanssa. Poliisilta saadun selvityksen mukaan kaikki kiinniotetut olivat olleet päihtyneitä.

Kiinniotot olivat perustuneet siihen, että hätäkeskukseen oli tullut useita ilmoituksia metelistä ja häiriöstä ja poliisipartio oli joutunut käymään kyseisessä asunnossa useamman kerran. Ensimmäisellä kerralla henkilöitä oli huomautettu metelistä, toisella kerralla asunnosta oli poistettu ylimääräiset henkilöt, jotka olivat kuitenkin myöhemmin palanneet sinne. Poliisi oli saanut kolmannen kerran tehtävän hätäkeskukselta, mikä oli johtanut kantelijan ja hänen tuttaviansa kiinniottoihin poliisilain 2 luvun 10 §:n perusteella rikoksilta ja häiriöiltä suojaamiseksi.

Kantelija ja viisi muuta miestä oli säilöönottotarkastuksen jälkeen sijoitettu samaan säilytyshuoneeseen (pinta-ala 9.24 neliometriä).

Asunnosta oli otettu kiinni myös kaksi naista, jotka oli sijoitettu keskenään omaan selliinsä. Päätöksen sijoittamisesta oli tehnyt säilytystoiminnasta poliisivankilassa vuorovastaavana toiminut vartija B. Toisena vartijana vuorossa oli toiminut vartija A. Vuoronvaihto oli ollut klo 19, jolloin työhön olivat saapuneet vartijat C ja D.

Sijoituspäätökseen oli vartija B:n mukaan vaikuttanut tarkoitus vähentää tartuntatautiriski muihin vapautensa menettäneisiin ennakoivasti. Kaikki kyseiseen tapaukseen liittyvät kiinniotetut olivat oleskelleet yhdessä samassa asunnossa, jolloin heidän kesken oli jo ollut mahdollisuus tartuntariskiin. Lisäksi päätökseen oli vaikuttanut viikonlopun lähestyminen, jolloin säilytyshuoneiden määrä saattaa olla riittämätön. Tulotarkastuksen yhteydessä kaikilta oli kysytty yleisesti sairaudet ja vammat sekä mahdolliset koronaoireet, kuten tällä hetkellä kaikkien kohdalla on tapana. Kukaan ei ollut maininnut koronaan viittaavista oireista.

Vartija A on selvityksessään kertonut, että sijoittamisessa yhteen säilytyshuoneeseen on huomioitu se, että henkilöt ovat viettäneet aikaa aikaisemmin samassa asunnossa. Hän myös katsoo, että tutut henkilöt yleensä saavat turvallisuudentunnetta ollessaan tuttujensa kanssa samassa säilytyshuoneessa. Hän mainitsee lisäksi, että sellien vähäisyyden takia henkilöitä voidaan joutua sijoittamaan samaan säilytyshuoneeseen ja etenkin viikonloppuisin.

Vantaan pääpoliisiaseman säilytystiloissa oli tapahtuma-aikaan käytävissä rikosperusteella vapautensa menettäneille 27 säilytyshuonetta, joista viidessä oli ollut kiinniotettu. Poliisilakiperusteisille vapautensa menettäneille säilytyshuoneita oli 10 ja ne olivat olleet kaikki tyhjiä. Kantelijan säilösaoloaikana poliisilakiperusteisesti kiinniotettuja oli tullut neljään säilytystilaan ja tyhjäksi oli jäänyt neljä. Myöhemmin yövuoron aikana säilöönnotettuja oli ollut 18, jolloin toisilleen tuntemattomia henkilöitä oli jouduttu sijoittamaan samaan säilytystilaan keskenään.

Saadun selvityksen mukaan kaikkiaan 11 selliä on varattu koronaepäilyille vapautensa menettäneille, ja niihin ei pääsääntöisesti sijoiteta oireettomia henkilöitä. Lisäksi Porvoon poliisivankila on ollut tapahtuma-aikaan kiinni ja kiinniotettuja kuljetetaan Porvoosta tarvittaessa Tikkurilan poliisivankilaan.

3.2 Kannanotot

3.2.1 Usean henkilön sijoittaminen samaan selliin

Lähtökohtia

Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (jäljempänä putkalaki) 3 luvun 1 §:ssä säädetään sijoittamisesta säilytystilassa seuraavaa.

Alle 18-vuotias vapautensa menettänyt on pidettävä erillään muista vapautensa menettäneistä, jollei hänen etunsa muuta vaadi.

Miehet ja naiset on pidettävä eri selleissä.

Vapautensa menettänyt on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava yhden hengen selliin. Vapautensa menettänyttä ei saa sijoittaa samaan selliin toisen vapautensa menettäneen kanssa, jos siitä aiheutuu vaaraa hänen itsensä tai toisen vapautensa menettäneen turvallisuudelle, vapautteen kohdistuvan toimenpiteen tarkoitukselle taikka säilytystilan järjestykselle tai turvallisuudelle.

Kantelijan sijoittamisen osalta kyse on tämän säännöksen 3 momentista. Sen esitöissä (hallituksen esitys 90/2005) todetaan, että ”eri perusteella poliisin säilytettävänä olevien vapautensa menettäneiden sijoittaminen samaan selliin toistensa kanssa voisi ilman vapautensa menettäneen suostumusta tulla kysymykseen vain poikkeuksellisissa tilanteissa kuten tilapäisen säilytystilojen tilanpuutteen vuoksi. Tutkintavankeja ja pidätettyjä ei kuitenkaan tällöinkään tulisi sijoittaa samaan selliin poliisilain 11 §:n 1 momentin perusteella kiinni otettujen päihtyneiden kanssa. Poliisin tulisi myös kiinnittää erityistä huomiota vapautensa menettäneen omaan pyyntöön saada olla erillään muista vapautensa menettäneistä. Jos vapautensa menettäneen pyyntöä yhden hengen selliin sijoittamisesta ei voitaisi toteuttaa siinä säilytystilassa, johon vapautensa menettänyt oltaisiin ottamassa, voitaisiin vapautensa menettänyt tarvittaessa siirtää toiseen poliisin säilytystilaan luvun 6 §:n mukaisesti.”

Arviointi

Poliisilain perusteella säilöön otettujen sellit ovat olleet tyhjillään, kun kantelija tuttavineen (kuusi miestä ja kaksi naista) on tuotu säilytystiloihin. On siten sinänsä selvää, että tuolloin on putkalain tarkoittamalla tavalla ollut mahdollista sijoittaa kukin kiinniotettu jopa omaan sellinsä.

Sijoittelupäätös on tehty arvioimalla erityisesti sitä, kuinka täyteen säilytystilat tulisivat myöhemmin. Vartija B on itse todennut, että hänen ennakkointinsa säilytystilojen riittävyyden osalta on ollut virheellinen. Tämä on ilmeistä, kun asiaa arvioidaan nyt tiedossa olevien seikkojen valossa. Vartija B:n menettelyä tulee kuitenkin arvioida tapahtumahetkellä tiedossa olleiden tietojen perusteella.

Vartija B:n menettelyn tarkoitus on sinänsä ollut ymmärrettävä. Pidän kuitenkin selvästi ylimitoitettuna sitä, että hän sijoittanut kaikki kuusi miestä samaan, pieneen selliin, vaikka vapaana oli lukuisia sellejä. Kullekin oli ollut sellissä tilaa alle kaksi neliometriä, mikä on jo normaalioloissakin aivan liian vähän. Koronaepidemian aikana tilantarve on korostunut.

Kyseisessä alle 10 neliometrinen sellissä on ollut mahdotonta pitää suositeltua kahden metrin etäisyyttä toisiin. Vaikka kyseiset henkilöt olivat selvityksen mukaan säilytystilaan tullessaan oireettomia, niin on otettava huomioon, että Covid 19 -virusta voivat levittää myös oireettomat henkilöt. Voidaankin katsoa, että näin monen henkilön sijoittaminen

samaan pieneen selliin on ollut omiaan saattamaan heidät alttiiksi mahdolliselle tartunnalle. Ei ole kuitenkaan aihetta epäillä heidän sairastuneen tämän vuoksi.

Totean myös, että vaikka säilöissäpidon kestoa ei yleensä voida sen alussa varmuudella tietää, on käytettävissä olevan selvityksen perusteella käsitykseni mukaan ollut varsin todennäköistä, että aikaisin ilta-päivällä kiinniotettuja ei tässä tapauksessa kiinnioton peruste huomi-oon ottaen tulnaisi pitämään säilössä yön yli.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella minulla ei ole aihetta epäillä, etteikö Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella olisi yleisesti varau-
duttu asianmukaisesti koronaepidemiaa vapautensa menettäneiden säilytyksessä. Tässä tapauksessa on kuitenkin päädytty mielestäni huonosti harkittuun vaihtoehtoon. Tätä mieltä ovat olleet lausunnois-
saan myös säilytystilan esimies rikoskomisario ja poliisilaitos. Paljon perustellumpi vaihtoehto olisi mielestäni ollut sijoittaa kyseiset kuusi miestä niin, että samassa sellissä olisi ollut enintään kaksi miestä. Mie-
lestäni olisi myös voitu tarjota heille maskeja, joita selvityksen mukaan on varattu säilytystilaan.

Saatan käsitykseni vartija B:n menettelystä hänen tietoonsa.

Poliisilaitos on todennut kiinnittävänsä jatkossa huomiota siihen pää-
sääntöön, että kiinniotetut tulisi sijoittaa ”mahdollisuuksien mukaan yk-
sittäisiin säilytyshuoneisiin siinä määrin kuin säilytystilojen riittämättö-
myys, tai voimassaolevat poikkeusolot asian mahdollistavat”. Poliisilai-
toksen oikeusyksikkö tulee jatkossa huomioimaan kyseisen asian
myös laillisuusvalvontatarkastuksien yhteydessä. Nämä toimenpiteet
ovat mielestäni perusteltuja. Korostan kuitenkin sitä, että putkalaki eh-
dottomasti kieltää useamman henkilön samaan selliin sijoittamisen, jos
siitä aiheutuu vaaraa vapautensa menettäneiden turvallisuudelle.

3.2.2 Kutsusoittoihin vastaaminen

Vartija B:n selvityksen mukaan ”säilytystilassa oli yksi henkilö, joka pai-
neli nappia jatkuvasti sekä hakkasi ja potki ovea. Aluksi hänelle vastat-
tiin ja käytiin myös ovella kysymässä mikä hänellä on hätänä. Tällöin
hän ainoastaan protestoi säilöönoton perustetta, koska ei mielestään
ollut tehnyt mitään mikä olisi antanut aihetta tulla kiinniotetuksi. Koska
asia ei tuosta jankuttamisesta muuksi muuttunut, ei hänelle enää vas-
tattu kutsunapin paineluun.”

Muiden selvitysten mukaan kutsuihin vastattiin muiden työtehtävien
niin salliessa. Lisäksi on todettu, että kyseinen selli on kameravalvottu,
joten kutsun tarvetta on voitu arvioida myös sen avulla.

Katson, että asiassa ei tältä osin ole tullut ilmi menettelyä, joka antaisi
minulle aihetta toimenpiteisiin.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.1 esittämäni käsityksen vartija B:n menettelyn virheellisyydestä hänen tietoonsa.

Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lisäksi lähetän tämän päätöksen tiedoksi Itä-Uudenmaan poliisilaitokselle sen johdosta, mitä olen kohdassa 3.2.1 todennut.

Muihin toimenpiteisiin asia ei anna aiheutta.